

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 90/2012-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. októbra 2012 v zložení z predsedníčky senátu Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť M. R., Č., K., zastúpeného advokátkou JUDr. E. B., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 74/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 74/2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 74/2005 konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. R. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť M. R. trovy konania v sume 306,33 € (slovom tristošesť eur a tridsaťtri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. B., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 90/2012 z 22. februára 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. R. (ďalej len „sťažovateľ“) v časti, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 74/2005 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti bola sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietnutá.

Zo sťažnosti, ktorá bola ústavnému súdu doručená 16. decembra 2011, vyplýva, že sťažovateľ sa v napadnutom konaní na okresnom súde domáha odškodnenia za poškodenie na jeho zdraví, ku ktorému došlo v dôsledku dopravnej nehody zo 14. júla 2002 a ktorej bol účastníkom. Z toho titulu si sťažovateľ uplatnil svoj nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré navrhol mimoriadne zvýšiť o 50-násobok bodového ohodnotenia z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Návrh bol na okresnom súde podaný 11. marca 2005 a do podania sťažnosti ústavnému súdu nie je napadnuté konanie stále právoplatne skončené. Okresný súd rozhodol vo veci samej prvýkrát rozsudkom

z 9. decembra 2009, proti ktorému sa sťažovateľ a aj odporca v 1. rade (K., a. s.) odvolali. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 14 Co 97/2010 z 11. mája 2010 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil v celom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne sa na okresnom súde uskutočnilo niekoľko pojednávaní a na pojednávaní 11. marca 2011 bol vyhlásený v poradí už druhý rozsudok okresného súdu. Proti tomuto rozsudku okresného súdu podal opätovne sťažovateľ, ako aj odporca v 1. rade odvolanie. Okresný súd predložil 30. júna 2011 spis krajskému súdu na rozhodnutie o podaných odvolaniach. V čase podania sťažnosti ústavnému súdu sa spis ešte nachádzal na krajskom súde a o nárokoch sťažovateľa tak stále nebolo rozhodnuté. Sťažovateľ uviedol, že napadnuté konanie, predmetom ktorého je odškodnenie vytrpenej bolesti a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia, si vyžaduje zo strany súdu mimoriadnu starostlivosť, aj pokiaľ ide o rýchlosť konania. Okresný súd však vo veci sťažovateľa tak nepostupuje, napadnuté konanie už trvá vyše 6 rokov, čo u sťažovateľa vyvoláva pocit bezmocnosti, neistoty a nedôvery v rozhodovaciu činnosť súdov vôbec. Z toho dôvodu sa sťažovateľ obrátil so sťažnosťou na ústavný súd, pretože podľa jeho názoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe výzvy ústavného súdu predsedníčka okresného súdu opísala priebeh napadnutého konania a vo vzťahu k existencii prietáhov v napadnutom konaní iba uviedla, že „... k prietahom v konaní subjektívnym zavinením zákonnej sudkyne nedošlo“. Spolu s vyjadrením predsedníčky okresného súdu bol ústavnému súdu doručený aj spis okresného súdu vedený v napadnutej veci. Z jeho obsahu ústavný súd zistil, že o odvolaní sťažovateľa, ako aj odporcu v 1. rade proti rozsudku okresného súdu z 11. marca 2011 rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 275/2011 z 24. mája 2012. Krajský súd potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu v merite veci čiastočne, a to v časti priznania náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, zamietnutia návrhu vo zvyšku nároku proti odporcovi v 1. rade a zamietnutia návrhu proti odporcovi v 2. rade. Rozsudok okresného súdu v časti náhrady z titulu bolestného, trov konania sťažovateľa a trov štátu bol zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. O nároku sťažovateľa v časti bolestného tak bude okresný súd ešte konať a rozhodovať. Z uvedeného vyplýva, že o významnej časti nároku

sťažovateľa, ktorou je náhrada za bolesť, nie je právoplatne rozhodnuté. V čase rozhodovania ústavného súdu tak napadnuté konanie pred okresným súdom nie je právoplatne skončené. Predsedníčka okresného súdu zároveň oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní, a v rovnakom zmysle sa vyjadril aj sťažovateľ. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania vo veci podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, nemožno primeranosť dĺžky civilného, ale aj trestného či iného konania vyjadriť numericky v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho znamenalo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy. Primeranosť dĺžky civilného konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky toho-ktorého konania. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej zložitosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania (1), ďalej o spôsob správania účastníkov v priebehu konania (2), o posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť prietahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovávaní veci pre sťažovateľa v hre (3) (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Philis proti Grécku*, 1997, *Pélissier*; a *Sassi proti Francúzsku*, 1999, nález ústavného súdu z 29. apríla 2009 sp. zn. I. ÚS 257/08 a tiež I. ÚS 413/08). Pri zvážení už uvedených kritérií je ústavný súd toho názoru, že napadnuté konanie nebolo v primeranej lehote predovšetkým právoplatne skončené.

1. Predmetom napadnutého konania je nárok na priznanie mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorého sa sťažovateľ domáha z dôvodu poškodenia jeho zdravia. Po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec tvoriacu rozhodovacia agendu súdov. Charakter tejto veci preto neodôvodňuje doterajšiu dĺžku konania, pretože jej zložitosť neprekračuje rámec obdobných nárokov. Vo všeobecnosti by určitá náročnosť v takomto druhu konania mohla vyplývať z potreby zabezpečenia či doplnenia znaleckého dokazovania. Takáto okolnosť však v napadnutom konaní nenastala, účastníci nemali námietky voči záverom znaleckých posudkov, od ktorých sťažovateľ odvodzoval svoje nároky. Vzhľadom na to, že predmetom sporu je rozhodovanie o žalobe, sťažovateľ z titulu náhrady škody na zdraví a povahu tohto konania determinuje ponímanie pojmu zbytočné prietahy a osobitne starostlivý a efektívny prístup konajúceho súdu v prísnejšom meradle, ako to je pri iných sporoch, ktoré sa netýkajú existenčných

otázok účastníka konania. Na to však okresný súd dôsledne neprihliadol. K určitej zdĺhavosti v konaní mohla prispieť potreba doručovania písomností odporcovi v 2. rade do zahraničia. Táto skutočnosť však zásadnejšie neovplyvnila dĺžku konania, navyše odporca v 2. rade si v priebehu konania zvolil kvalifikovaného právneho zástupcu na zastupovanie v napadnutom konaní.

2. Správanie sťažovateľa je ďalším kritériom, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri posudzovaní otázky, či v napadnutom konaní pred okresným súdom došlo k priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení adresovanom ústavnému súdu uviedla, že sťažovateľ nepodal okresnému súdu bezchybný návrh. Návrh sťažovateľa totiž nebol podpísaný a absentovali v ňom tiež kópie príloh pre odporcu. Sťažovateľ na výzvu okresného súdu urýchlene tento nedostatok odstránil a návrh podpísal. Sťažovateľ však napriek výzve nepredložil okresnému súdu kópie príloh návrhu pre odporcu, preto ich vyhotovil okresný súd. Tento nedostatok však sám osebe nepredstavuje takú prekážku v konaní, ktorá by bola spôsobilá významne ovplyvniť priebeh napadnutého konania. Sťažovateľ reagoval aktívne a v primeraných lehotách na výzvy okresného súdu, akceptoval nariadené termíny pojednávania. Ústavný súd preto nezistil žiadnu relevantnú skutočnosť, ktorá by poukazovala na to, že sťažovateľ sám prispel k dĺžke konania.

3. Ústavný súd napokon posudzoval existenciu osobitných okolností, ktoré mohli spôsobiť priet'ahy v napadnutom konaní, a dospel k záveru, že k nim nedošlo. V rámci uvedeného kritéria zohľadnil ústavný súd aj otázku, čo bolo pre sťažovateľa v hre. Sťažovateľ sa domáha mimoriadneho zvýšenia náhrady za utrpenú bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Je nepochybné, že sťažovateľ má vzhľadom na závažnosť poškodenia svojho zdravia, ako ťaživosť svojej osobnej situácie, záujem na definitívnom ukončení napadnutého konania a nastolení právnej istoty týkajúcej sa oboch uplatnených nárokov.

Ústavný súd po vyhodnotení všetkých troch kritérií, ako aj celkovej dĺžky konania dospel k názoru, že postup okresného súdu prekročil dané medze konať bez zbytočných prieťahov a predovšetkým skončiť ju v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorých porušenie sťažovateľ namieta. Ako z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, ako aj predloženého spisu okresného súdu vyplýva, vec sťažovateľa nebola ani v čase rozhodovania ústavného súdu v celom rozsahu právoplatne skončená. V priebehu konania sa spis trikrát nachádzal na krajskom súde pre účely rozhodovania o odvolaní proti obom rozsudkom, ktoré okresný súd vo veci vydal, resp. o vstupe vedľajšieho účastníka do konania. Celkove tak ide o obdobie jedného roku a desiatich mesiacov, ktoré nemožno pripísať v neprospech okresného súdu. Napadnuté konanie však celkove trvá už vyše 7 rokov a takúto dĺžku konania a rozhodovania o nárokoch vyplývajúcich zo škody na zdraví nemožno akceptovať. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie v jeho veci, je totiž neoddeliteľnou súčasťou merítok celkovej spravodlivosti konania. Neprimeraná dĺžka konania sa priamo odráža v dôvere občana v štát, jeho súdne inštitúcie a v právo ako také, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

III.

V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľa ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľ požiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 €, ktoré odôvodnil tým, že postup okresného súdu v jeho veci u neho vyvoláva „... *pocit bezmocnosti, neistoty, nedôveru v rozhodovaciu činnosť súdov, by dokonca pocit, že súdy nekonajú nestranne a nezávisle*“. Sťažovateľ v sťažnosti však napádal aj ďalšie dve konania vedené na okresnom súde o jeho nárokoch, ako aj konania vedené na krajskom súde, vo vzťahu ku ktorým bola sťažnosť odmietnutá.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva. Vzhľadom na povahu napadnutého konania, celkovú dĺžku konania a najmä to, že napadnuté konanie nebolo do rozhodovania ústavného súdu v celom rozsahu stále právoplatne skončené, považoval ústavný súd priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Napokon rozhodol ústavný súd aj o náhrade trov konania sťažovateľa. Sťažovateľ požiadal o priznanie náhrady trov konania vo výške 306,33 €. Takto vyčíslená výška trov konania je nižšia, aká by mu prislúchala za vykonané úkony (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), a neodporuje vyhláške. Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi náhradu trov v požadovanej výške 306,33 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa JUDr. E. B. (§ 31a

zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku; bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. októbra 2012